

*Правопис
префіксів
та
суфіксів*

Префікс **С-**
пишеться перед
к, ф, н, т, х

сказати, спечений, стягти, сфотографувати,
схвалити

Префікс **з-**
пишеться перед
всіма, крім
к, ф, п, т, х

**ЗШИТИ,
ЗЧИСТИТИ,
ЗСАДИТИ**

Префікс **ЗІ-**
пишеться перед
сполученням
приголосних

зігріти,
зібрати,
зігнати

МРІЄШ ПРО ТЕПЛО?

"КОТОГРІЛКА"
ЗАВЖДИ ПОРУЧ!

В українській мові
існує тільки
префікс
РОЗ-

розрізати

А також префікс
БЕЗ-

безчесний

Префікс **ПРЕ**
=
значенню **дуже**

пречудовий (дуже чудовий),

Запам'ятайте!

**Презирливий
презирство
превелебний
пренепорочний
преподобний
преосвященний
престол і похідні**

Префікс **ПРИ-** пишеться при

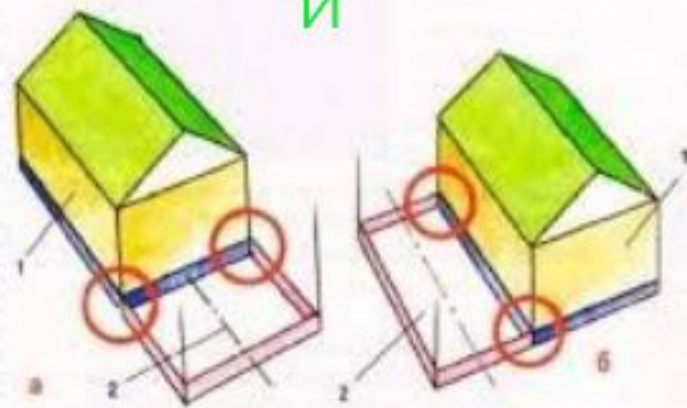
Неповноті
дії: **присісти**

Наближенні:
приходити

Результаті
дії:
припинити
прикрутити

Приєднанні:
прибудуват
и

Префікс **ПРІ-**
пишеться тільки в
трьох словах

прірва, прізвище,
прізвисько

Літеру С треба писати в усіх словах рядка

А бе..коштовний, ..казати, ..керований

Б ..формувати, пере..кочити, ..фотографувати

В ..плетений, ..питати, ..шити

Г ..тягнути, ро..тлумачити, не..терпний

Д ..фальшувати, бе..смертя, ..хвалити

Літеру С треба писати в усіх словах рядка

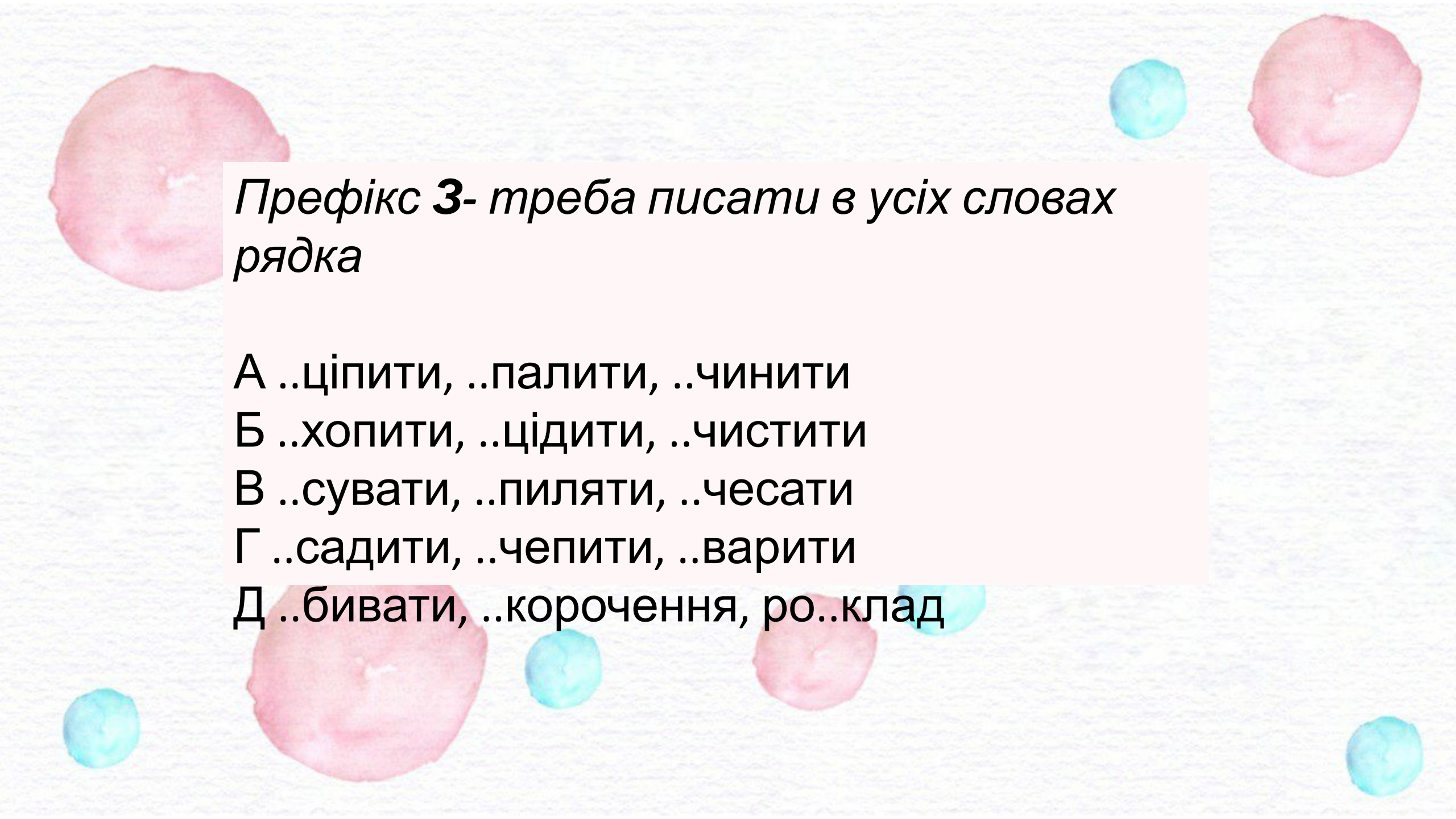
А безкоштовний, сказати, скерований

✓ Б сформувати, перескочити, сфотографувати

В сплетений, спитати, зшити

Г стягнути, розтлумачити, нестерпний

Д сфальшувати, безсмертя, схвалити

*Префікс **З-** треба писати в усіх словах
рядка*

А ..ціпити, ..палити, ..чинити

Б ..хопити, ..цідити, ..чистити

В ..сувати, ..пиляти, ..чесати

Г ..садити, ..чепити, ..варити

Д ..бивати, ..корочення, ро..клад

*Префікс **З-** треба писати в усіх словах рядка*

А зціпити, спалити, зчинити

Б схопити, зцідити, зчистити

✓ В зсувати, спиляти, зчесати

Г зсадити, зчепити, зварити

Д збивати, скорочення, розклад

*Префікс **ПРИ-** пишеться в усіх словах рядка*

А пр..бувати, пр..гарний, пр..везений, пр..
писаний

Б пр..вертати, пр..балтійський, пр..леглий, пр..
сяга

В пр..клеєний, пр..сісти, пр..тримати, пр..
веселий

*Префікс **ПРИ-** пишеться в усіх словах рядка*

А прибувати, прегарний, привезений,

✓ приписаний

Б привертати, прибалтійський, прилеглий,
присяга

В приклеєний, присісти, притримати,
превеселий

*Префікс **ПРЕ-** треба писати в усіх словах рядка*

А пр..зирство, пр..стол, пр..завзятий, пр..гаряче

Б пр..добрий, пр..нагідний, пр..азовський, пр..дорогий

В пр..бережний, пр..подобний, пр..спокійний, пр..

гнічувати

Г пр..в'ялий, пр..веселий, пр..мудрість, пр..глибокий

Д пр..бічник, пр..парат, пр..фронтівий, пр..високий

*Префікс **ПРЕ-** треба писати в усіх словах рядка*

✓ **А** презирство, престол, презавзятий, прегаряче

Б предобрий, принагідний, приазовський, предорогий

В прибережний, преподобний, преспокійний,
пригнічувати

Г прив'ялий, превеселий, премудрість, преглибокий

Д прибічник, препарат, прифронтівий, превисокий

Правильно написано всі слова в рядку

А спитати, росхвалений, прибічник, беззбройний

Б скаламутити, безквитковий, розжувати, приточений

В призвище, зціпити, безхарактерний, розквіт

Г розказати, бесхатько, зцементувати, примазатись

Д зчавлений, розпилення, препізнитися, безкрай

Правильно написано всі слова в рядку

А спитати, розхвалений, прибічник, беззбройний

✓ **Б** скаламутити, безквитковий, розжувати, приточений

В прізвище, зціпити, безхарактерний, розквіт

Г розказати, безхатько, зцементувати, примазатись

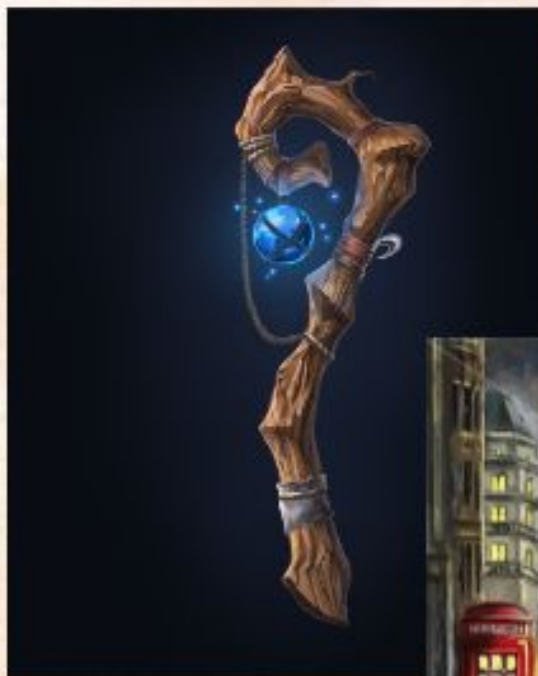
Д зчавлений, розпилення, припізнитися, безкрай

Суфікси **-ечк-**,
-еньк-, **-есеньк-**
пишуться в
пестливих словах

КРИМ:

вишенька, донечка,
ріднесенький

паличка

горличка

вуличка

Суфікс **«ик»**
в іменниках **чоловічого** роду
й похідних від них

ДОЩИК, ДОЩИЧОК

КОШИЧОК

КУЩИК

Суфікси **-ен(я)**,
-енн(я)
пишуться в словах
середнього роду

цуценя

каченя

вивчення,

Суфікси **-ен(ий)**
пишуться
в **дієприметниках**

зосереджений
(від слова зосереджуватися)

Суфікси **-ив-**
пишуться в іменниках,
які **означають**
результат праці чи
матеріал

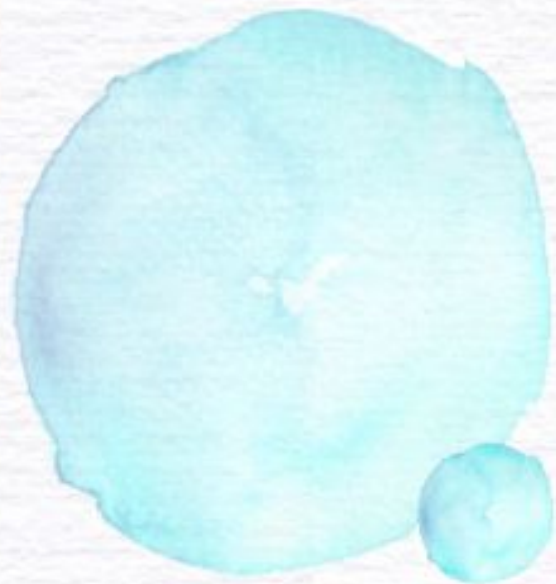
печиво, вариво, прядиво

Суфікс **«ев»**
в іменниках, які **НЕ** означають
матеріал або результат праці

марево
(=міраж)

Суфікс **-ищ(е)**;
часто в **згрубілій**
формі

бабище

хмарище

урвище

вогнище

Суфікси **-ин(а)** в іменниках жіночого роду

Вінницьина

Київщина

Суфікс **-інь**
в іменниках **жіночого**
роду

Підказка:

орієнтуйся на **ь**
(знак м'якшення).
Якщо в суфіксі є
знак м'якшення
пиши **-і-**

широчінь,

Зміни приголосних при додаванні суфіксів

К
Ч
Ц

-СЬК-,
-СТВ-

-ЦЬК-,
-ЦТВ-

Кременчук -
криворіцьки
й
Гринвіч -
гринвіцький
ткач -
ткацтво

*Зміни приголосних при
додаванні суфіксів*

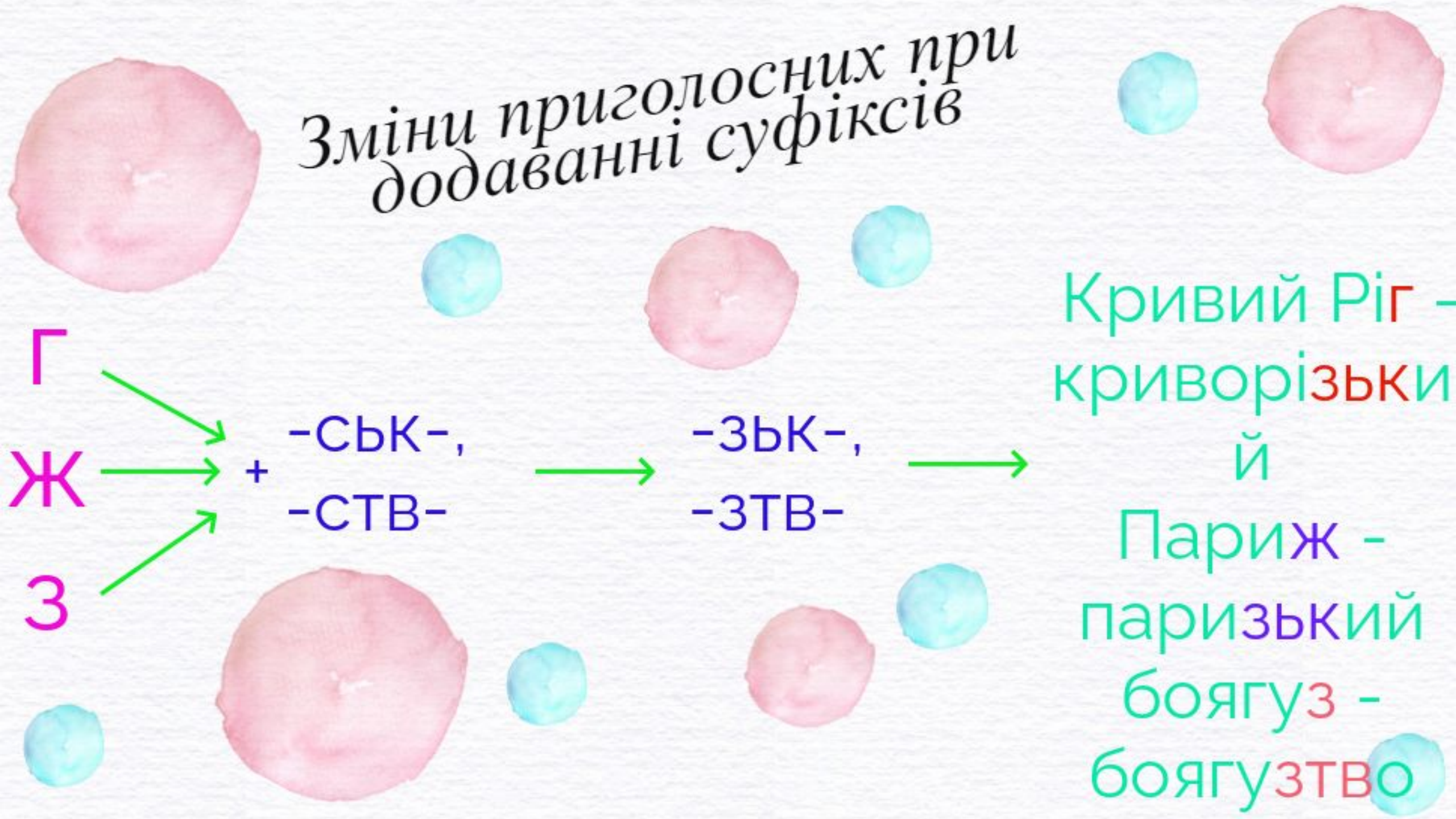
Г
Ж
З

+ -СЬК-,
-СТВ-

-ЗЬК-,
-ЗТВ-

Кривий Ріг -
криворізьки
й

Париж -
паризький
боягуз -
боягузтво

*Зміни приголосних при
додаванні суфіксів*

Х

Ш

С

+

-СЬК-

-СТВ-

-СЬК-

-СТВ-

Карабах -
карабаський

Сиваш -
сиваський

Полісся -
поліський

Винятки

К → + -СЬК-,
-СТВ-

→ -К-
випадає

→ Чукотка -
чукотський
П'ятихатки -
п'ятихатський
й

Винятки

3 міста

Нью-Йорк
(нью-йоркський)

Цюріх
(цюріхський)

Мекка
(меккський)

Винятки

з інші географічні
назви

протока Ла-Манш
(ла-маншський)

країна Ірак
(іракський)

півострів Малакка
(малаккський)

Винятки

4 народи

баски
(баскський)

ацтеки
(ацтекський)

казахи
(казахський)

тюрки
(тюркський)

Винятки

2 ТИТУЛИ

падишах
(падишахський)

герцог
(герцогський)

Зміни приголосних при додаванні суфіксів

-ЗЬК- → + -ИН- → -ЖЧ-

-ЦЬК- → + -ИН- → -ЧЧ-

-СЬК- → + -ИН- → -Щ-

збаразький -
Збара**ж**чина
вінницький - Вінни**ч**чина;
донецький - Доне**ч**чина

київський - Киї**в**щина;
одеський - Оде**щ**чина

Солдатський - солдат**ч**ина (немає чергування, "вихідне" слово - солдат)

Виняток: галицький - Гали**ч**ина

Зміни приголосних при
додаванні суфіксів

К, Ц → + -Н- → -ЧН-

рік - річний,
яйце - яєчня,
місяць - місячний

Виняток:

дворушник, мірошник, рушник, рушниця,
сердешний (=бідолашний), соняшник, торішний,
всеношний

Д **-дськ, -дств** (люд – людський, людство)

+ **-ськ, -ств** =

Т **-тськ, -тств** (солдат – солдатський,

солдатство

Чергування приголосних при словотворенні або словозміні відбувається в усіх словах у рядку

А Рига, чех, Камчатка, птах

Б безпека, молоко, брат, рік

В Калуш, Париж, люд, місяць

Г парубок, убогий, Волноваха, козак

Д безпека, студент, галицький, Овруч

Чергування приголосних при словотворенні або словозміні відбувається в усіх словах у рядку

А Рига, чех, Камчатка, птах

Б безпека, молоко, брат, рік

В Калуш, Париж, люд, місяць

 Г парубок, убогий, Волноваха, козак

Д безпека, студент, галицький, Овруч

*Прикметники із суфіксом -**СЬК**- утворюються від усіх іменників у рядку*

А адвокат, Калуш, гагауз

Б Карпати, матрос, чех

В узбек, Бахмач, латиш

Г казах, черкес, Прага

Д студент, інгуш, Париж

Прикметники із суфіксом -СЬК- утворюються від усіх іменників у рядку

А адвокат, Калуш, гагауз

 Б Карпати, матрос, чех

В узбек, Бахмач, латиш

Г казах, черкес, Прага

 Д студент, інгуш, Париж

Правильно написано всі слова в рядку

А донецький, паризький, прилуцький, дамасський

Б сиракузький, кременчукський, вінницький, бучмацький

В черкаський, віденський, галицький, казаський

Г калуський, поліський, запорізький, тюркський

Д турецький, французький, празький, герцозький

Правильно написано всі слова в рядку

А донецький, паризький, прилуцький, дамасський

Б сиракузький, кременчукський, вінницький, бучмацький

В черкаський, віденський, галицький, казаський

✓ **Г** калуський, поліський, запорізький, тюркський

Д турецький, французький, празький, герцозький

Значення однакових суфіксів може бути різним:

-ен-
(-єн-)

- Зайч**еня**, білч**еня**, ча**єня** (назви малих істот)
- Турч**еня**, цар**еня** (назви дітей)
- І**мена**, пле**мена** (множина іменників)
- Утвор**ений**, враж**ений** (ознаки за діями)

**Суфікс -ин- має однакове значення в усіх словах, ОКРІМ
(демонстраційний варіант ЗНО 2021 року)**

А бадиліна

Б стебліна

В височина

Г соломіна

Суфікс -ин- має однакове значення в усіх словах, **ОКРІМ**
(демонстраційний варіант ЗНО 2021 року)

А бадиліна

Б стеблина

В височина

Г соломина

**Суфікс -ик- має однакове значення в усіх словах, ОКРІМ
(ЗНО 2014 року)**

А історик

Б братик

В зайчик

Г лебедик

**Суфікс -ик- має однакове значення в усіх словах, ОКРІМ
(ЗНО 2014 року)**

А історик

Б братик

В зайчик

Г лебедик

Суфікс -ик- має однакове значення в усіх словах, ОКРІМ
(пробне ЗНО 2020 року)

А вузлик

Б лірик

В коник

Г столик

Суфікс -ик- має однакове значення в усіх словах, ОКРІМ
(пробне ЗНО 2020 року)

А вузлик

Б лірик

В коник

Г столик

**Суфікс -ок- має однакове значення в усіх словах, ОКРІМ
(ЗНО 2020 року)**

А жучок

Б жовток

В лужок

Г грибок

**Суфікс -ок- має однакове значення в усіх словах, ОКРІМ
(ЗНО 2020 року)**

А жучок

Б жовток

В лужок

Г грибок

**Суфікс -ищ- має однакове значення в усіх словах, ОКРІМ
(пробне ЗНО 2019 року)**

А родовище

Б вовчище

В попелище

Г сховище

**Суфікс -ищ- має однакове значення в усіх словах, ОКРІМ
(пробне ЗНО 2019 року)**

А родовище

Б вовчище

В попелище

Г сховище

Суфікс -інн(я) має різне значення в словах рядка (ЗНО 2019 року)

А носіння, говоріння

Б гасіння, коріння

В ходіння, шарудіння

Г терпіння, водіння

Суфікс -інн(я) має різне значення в словах рядка (ЗНО 2019 року)

А носіння, говоріння

Б гасіння, коріння

В ходіння, шарудіння

Г терпіння, водіння

Шиплячі

“ЩЕ
ЇЖДЖУ”

М'які приголосні

Де ти з'їси ці лини, Дзир?

Де ти з[йі]си ці лини, ДзиР?

(Дзир – це ім'я котика)

Д/
Т/
З/
Й/
С/
Ц/
Л/
Н/
ДЗ/
Р/

Творення відносних прикметників

ОВ

- після твердих: дубовий, пільговий, палацовий
- після шиплячих і м'яких, якщо наголос падає на закінчення: ключовий, плечовий, маршовий, вольовий, сторожовий, лицьовий

ЕВ

- Після шиплячих і м'яких, якщо наголос падає на корінь чи суфікс: парчевий, смушевий, плюшевий, мигдалевий

ЄВ

- Після голосних: магнієвий, шавлієвий, алюмінієвий
- Після подовжених приголосних: життєвий

ЗАМАМ'ЯТАЙ: слова грушевий і кварцовий (часто трапляються в тестах!)

Типове завдання ЗНО

Позначте рядок, у якому від усіх іменників прикметники утворюються за допомогою суфікса -ев-(-єв-) (ЗНО 2006 року):

А взірець, куля, корабель, матч;

Б калач, липень, вуглець, плащ;

В корінець, криця, значення, замша;

Г мить, баржа, карамель, кварц;

Д вишня, сіль, журавель, куниця.

Позначте рядок, у якому від усіх іменників прикметники утворюються за допомогою суфікса -ев-(-єв-) (ЗНО 2006 року):

А взірець, куля, корабель, матч;

Б калачь, липеньь, вуглець, плащ;

✓ В корінець, криця, значення, замша;

Г мить, баржа, карамель, кварц;

Д вишня, сіль, журавель, куниця.

Типове завдання ЗНО

Позначте рядок, у якому від усіх іменників прикметники утворюються за допомогою суфікса -ев-(-єв-) (ЗНО 2006 року):

А взірець, куля, корабель, матч;

Б калач, липень, вуглець, плащ;

В корінець, криця, значення, замша;

Г мить, баржа, карамель, кварц;

Д вишня, сіль, журавель, куниця.

Типове завдання ЗНО

Помилку в написанні прикметникового суфікса допущено в рядку (додаткова сесія 2019 року)

А вишневий, замшевий

Б магнієвий, маршовий

В плюшевий, палацовий

Г гайовий, алюмінійовий

Д тіньовий, почуттєвий

Типове завдання ЗНО

Помилку в написанні прикметникового суфікса допущено в рядку (додаткова сесія 2019 року)

А вишне^вий, замше^вий

Б магне^вий, маршо^вий

В плюше^вий, палацо^вий

Г гайо^вий, алюмінію^вий

Д тіньо^вий, почуттє^вий

Сполучні о, е (є) у складних

Літера **о** пишеться, якщо перша частина слова утворена від прикметника або закінчується на твердий приголосний (у тому числі шиплячий)

*ясно**о**кий,
середнь**о**віччя,
піш**о**хід,
вуж**о**подібний
(але овоч**е**сховище)*

Літера **е** пишеться, якщо перша частина слова утворена від іменника з м'якою основою

*зор**е**пад, бур**е**вій,
стал**е**вар*

Літера **є** пишеться, якщо перша частина слова закінчується на [й] або подовжений

*зм**іє**подібний, житт**є**
любний*

Літеру **e замість пропуску треба писати в
слові**

А кра...знавство

Б смагляв...лиций

В житт...дайний

Г сніг...затримання

Д вугл...видобуток

Літеру **е** замість пропуску треба писати в
слові

А краєзнавство

Б смагляволиций

В життєдайний

Г снігозатримання

Д вуглевидобуток

Літеру **О** замість пропуску треба писати в
слові

А сам...вчитель

Б земл...трус

В прац...здатний

Г житт...пис

Д вищ...згаданий

Літеру **О** замість пропуску треба писати в
слові

А самовчитель

Б землетрус

В працездатний

Г життєпис

Д вищезгаданий

Літеру **О замість пропуску треба писати в обох словах усіх рядків, ОКРІМ**

А груш...подібний, чорт...подох

Б жовч...кам'яний, вітр..вій

В корен..плід, рівн..правність

Г вантаж..підйомник, чорн..гуз

Д кав..молка, сив..головий

Літеру **О** замість пропуску треба писати в обох словах усіх рядків, **ОКРІМ**

А грушоподібний, чортоподох

Б жовчокам'яний, вітровій

В коренеплід, рівноправність

Г вантажопідйомник, чорногуз

Д кавомолка, сивоголовий